

Kamiya miliye sero

Dr. Zilfi Selcan

Sewa Zaza TV, Duisburg, 30ê marte 2008

Gosedarê delali, mordemêne, dostêne,

riyê dina de nêzdiyê 6500 zoni estê. Na dewrê elektroniki de, na dewrê astronomi de, televizyon de eve xelê zonu yayın beno. Miletê ke dewleta ho esta, zonê ho resmiyo. Hama zonê ma hata 1992 ine yasax bi. Nika hokmatê Tırki wazeno ke, Zuyiya Avrupa (EU) kuyo, mecbur mend, yasaxê zoni dard we. Hama ho vira nêkerime ke, hedefê dewleta Tırki uyo ke, zonê ma asimile kero, yanê wertê ho de, mektevunê ho de rovilêsno, vindi kero, eve na tore miletê ma ki werte ra wedaro.

Qesê esto, vanê: *Tu ho naske, sar ki tu naskero*. Yanê tu ho name ke, eke sar ki pê to bızono, eve namê to to de qesey kero.

U waxt na pers yeno meyda: Ma kamime? Namê zonê ma, namê miletê ma çiko? Tarix u kulturê ma çiko? İyê ke xevera ho siyaset ra tenê esta, zonenê ke, 1980 ra nat na meselu sero xelê nostey, eve zonê ma hata 150 kıtavi, kıtavê ilmi vezıay.

Oncia ki lozımo ke, ez ita kılmek qalê na meselu bıkerine ke, tenê arêze bo.

Eke vake ‚ma kamime?’, mesela kamiye yena ra zon. Yanê kamiya etnike (etnik kimlik), ya ki eve zovina qese kamiya miliye (milli/ulusal kimlik). Çıke miletê dina ho niya tarıf kenê.

Eke vake ‚ma kamime, kamiya ma çıka?’, na persı yenê meyda: Namê zonê ma çıko, namê miletê ma çıko? Namê zonê ma: *Zazaki, Dımilki, Kırmancki* vazıno.

Hem riyê dina de, hem ki Anadoluye de namê zonê ma eve *Zazaki* nasbeno. Namê Dımilki senik nasbeno. Hama ne riyê dina de, ne ki Anadoluye de kês zonê ma eve *Kırmancki* nasnê-keno.

Namê miletê ma çıko? *Zaza, Dımli, Kırmanc* vazıno. Hem ilim de, hem ki dina u Anadoluye de herkês ma eve *Zaza* naskeno: *Das Zaza-Volk, das Volk der Zazas; Zaza halkı ...* filan. Sarê maê Şiverege ho ra, zonê ho ra vanê *Dımli*. Qesê *Dımli Deylem* ra yeno. *Deylem* İran de, cêreniya Dengizê Hazari de namê zu mıntıqao. Tarix de meşhuro. Taê aşırê maê ke Xorasan u Deylemistan ra bar kerdo amê, coka cıra vanê *Dımli*, yanê *Deylemız*.

Nıka bêrime namê *Kırmanci* ser. Sıma ki zonenê ke, dewleta Tırki hata 1992 ine zonê ma ra vatêne Türkçenin lehçesi, ya ki *Zaza Türkçesi* (T. Gülensoy, 1983). Qırı/Kırdaşı ki rew ra ve nıka ida kenê, vanê ‚*lehçê Kurdi, Kürtçenin lehçesi*’. Yanê eve na cambazenia qesun u na siyasetê hılebazeni zonê ma kenê dimoçıkê zonê ho ke, ma bıxapnê, Tırk kerê, Qır kerê, zonê ma ki werte ra we darê.

Hama dina de alımunê zoni têdine indi qewıl kerdo ke, zonê ma, lehçê de zonê ki niyo, ho sero baxse zono.

Siyasetçi u partiyê Qırı ki ida kenê, vanê ke: ‚Ma ki ho ra vame *Kırmanc*, sıma ki. Dêmake sıma Kürtê, zonê sıma ki lehçê Kürtçeo’.

Vist seıra ke, Qırı eve propaganda *Kırmanci* miletê ma xapnenê, nêverdanê ke, miletê ma siyaset u kultur de gamê avê şêro. Tavi na kar de indi biyê hosta, eve ho nêtorenê vireniya ma kuyê, xainunê ma kenê temey, verdanê ra ma ser.

Dewleta Tırki serunê peênu de, wastena Avrupa sero, eve *Zazaki* u *Kırdaşı* televizyon de pırtıkê yayın kena. Hama tede zonê ma ra vanê *Kürtçenin lehçesi*, name ki kerdo *Kırmanci*. Yanê hokmatê Tırki resmıyet de ma Qırı/Kırdasu sero say keno.

Eve na hal ke şêro, Ƙûru/Kirdasu ke meste bêro haqa siyasiye gurete, miletê ma kenê binê bandıra ho, zonê ma ki werte ra danê we, miletê ma ki eve zor kenê Ƙûr.

Çike partiyê Ƙûru pêro biyaena miletê ma qewil nêkenê, welatê ma ki kerdo *Kurdistan*.

Coka 20 serunê peênu de na namo *Kirmanc* ma rê bi sarêdez.

Mı ve ho, waxto ke gramer nost, xelê pilunê ma ra pers kerd: Namê ma çiko, namê miletê ma çiko? Taê ke *Kirmanc* vanê, ez van ‘Ƙûri ki ho ra vanê *Kirmanc*: ‘*Ez Kirmancım /Kurancım* (Z. S., Grammatik, p. 121). Na qesey toa hurê ninê! Çike sarê maê Zara (Şêvaz), yê Varto u Xınışi ho ra nê, Ƙûru ra vanê *Kirmanc*. Nae ra gore, na name arêze niyo.

Zu olvozê maê hewli nêzdi de na qesey Dêrsım u Erzıngan de sarê ma ra pers kerdê. Taê pilunê ma vato ke: ‘Namê zonê ma Zazakiyo. Ma Ƙûru (Kirdasu) ra vame *Kirmanc*, zonê ine ra ki vame *Kirmancki*.’

Olvozê ma Heyder Cansaê Erzınganızi ki, marte 2008 ine de, İzmir de niazniya (naçıka) ho ra pers kerdo: Namê zonê ma çiko? Ae vato ke: ‘*Name zonê ma Zazakiyo. Ma Ƙûru/Kirdasu ra vame Kirmanc, zonê dine rê ki vame Kirmancki.*’

Na qesê pilunê ma, ma rê zê roştia çılaê. İndi beno arêze ke, namê mao rast *Kirmanc* niyo. Namey kotê têwerte.

Nae ra gore namê zonê mao rast nao: *Zazaki*. Namê miletê ma ki nao: *miletö Zaza*.

<u>Nominativ</u>	<u>Obliquus</u>
<i>zono Zazaki</i>	<i>zonê Zazaki</i>
<i>miletö Zaza</i>	<i>miletê Zazay</i>

Sıma ra ke pers kenê vanê:

Namê zonê to çiko? Vazê ‘*Zazakiyo. Ma Zazaki qesey ke(ni)me*’.

Namê miletê to çiko? Vazê ‘*miletö Zazao. Ma miletê Zazayime*’.

Domonunê ho rê ki niya tarıf kerê, bımısnê ke, ho sas nêkerê, ho mudafa kerê.

Almanki ke qesey kenê niya vazê:

Unsere Sprache ist Zazaisch; wir sprechen Zazaisch.

Wir sind Zazas; (keine Kurden). Wir sind das Zaza-Volk.

Tırki de niya vazê:

Dilimiz Zazaca’dır; (Kürtçe değil).

Biz Zazayız; (Kürt değiliz).

Namê zon u miletê ma ke niya bêli bi, indi kamiya maa miliye zelala. Sarê ma ke kamiya hoa miliye naskerde, herkês ki indi miletê ma naskeno.

Miletö ke kamiya hoa miliye çına, u milet ne şikino ho mudafa kero, ne besekeno ke ho rê haqa siyasiye bıwazo, ne kês haqe dano cı, ne ki beno wairê zu haqe. Herkês pay nano ro cı, sono. Miletö bêkamiye (kimliksiz millet) daima binê bandıra de maneno: ne beno wairê haqe, ne ki beno wairê serbestiye. Miletö ke kamiya hoa miliye nêzono, beno parçe u purçey, bêwair maneno. Hem haqe ra, hem ki serbestiye ra morım maneno.

Gosedarê delali,

Sıma ki zonenê ke: Çiyö bêwair tolan beno; Malo bêşüane boka vergiyo. Miletö bêkamiye, miletö bêpartiye niya beno. Miletö ke kamiya hoa miliye çına, kês haqe cı nêdano.

Miletê ma ke kamiya hoa miliye rê wair veziyo, niya ra tepiya, sarê teveri nêşkino bêro cêncunê ma bixapno, bero xızmekekarê ho kero, seweta menfaatê ho bıgureno, peyniye de ki bero kou de kistene do. Nêçe cêncê ma eve xapitene şî, sarê ho da. Tavi ke zerê ma cî rê zondano.

Hona ke kamiya miliye sero vındeme, lozimo ke, ez sîma rê qalê zu qesê de bini bıkerine: Ma ke zon u miletê ho name kerd, gêreke welatê ho ki name kerime. Namê welati eve namê miletê uzay darino we:

Namê welatê Arabi Arabistano, yê Türki Türkistano, yê Hindi Hindistano, yê Ermeni Ermenistano, yê Kurdi Kurdistano.

Mordemi ke kamiya ho naskerde, lozimo ke, namê welatê ho ki tey vazo. Sîma ki fam kenê ke, nae ra gore namê welatê *Zazay* beno *Zazaistan*.

Welatê ma, Şêvaz de Zara ra ve Varto u Xînis, cor Tercan ra ve cêr Diyarbekir, Çêrmug u Şiverege, Dêrsım, Xarpêt, Bingol u xelê caê bini têde *Zazaistan* saybeno.

Ma ke namê welatê ho niya name kerd, taê fızıl u inkarciyê ke biyê şüane u xızmakarê Tırkun u *Çuru*, erzinê meydan, vanê: Sîma *Zazaistan* koti ra vet, koti esto? Sîma ki vazê ke: Ma *Kurdistan* koti ra bi?! Heya, *Zazaistan* hata nîka çine bi, hama rozê ki beno.

Dostê delali, sîmaê ke zon u miletê ho ra has kenê,

harekête serbestiya *Zazay* ke 1980 ra tepiya veziya, dısmenê miletê ma pesew u peroz gureenê ke, vireniya ma bıbirnê. Miletê dina eve namê miletê ho cematunê ho nanê ro, taine ho est meyda, binê namê Dersimi de dernegi nay ro, verva ma veziay. İnternet de forumi kerdi ra, tede propaganda kenê, vanê ‘biz Dersimliyiz’. Ma daima vake: ‘Dêrsım namê mıntıqao, namê miletê ma niyo. Binê na namey de sîma miletê ma inkar kenê, kamiya ma kenê vindi’. Tavi ke Dêrsım zu parçê de welatê mao, parçê *Zazaistaniyo*. Hama hilebazenia ke binê namê Dêrsimi de bena, nawa:

Tırko Sarı Saltıxız usto ra, tek mordemi ho kerdo partiye, vano ‘ben Türkmenim, ben de Dersimliyim’. Hermeni usto ra vano ‘ben Ermeniyim, ben de Dersimliyim’. Kırdas usto ra vano ‘ben Kürdüm, ben de Dersimliyim’.

Ma caê ma, caê miletê ma kuyo? Yanê eve na tore ma Dêrsım ra, welatê ma ra kenê tever. Halvike Dêrsım de 95% *Zazaki* qesey keno. Lopê mordemi ustê ra, पोष्टी sana pê, miletê ma, haqa miletê ma inkar kenê, ma sero diktatoreni kenê.

Yê Tırkunê Sarı Saltıki dewleta ho esta, her çiyê ho serbesto, zê ma binê zulimi de niyê. Yê Hermeniu dewleta ho esta; dewleta Tırki kamiya Hermeniu anayasa de nas kerda, zonê ho serbesto, hata lise mektevê ho estê, dewlete finansê kena. Yê Kırdasu dewleta ho esta, radon u televizyon u qazante u partiyê ho estê.

Hama yê maê ma, yê miletê *Zazay*, qe toaê ma çino! Ma binê zulım u bandıra derime, wertê adiri derime. Eke dost bê, gêreke ni पोष्टी ma dê, çıke ma tenge derime. Hama पोष्टी ma nêdanê, vireniya ma gureta, kamiya ma inkar kenê. Nêverdanê ke, miletê ma ho organize kero, ho mudafa kero, haqa ho bızêro. Çiyê ke na mordemi ma rê, miletê *Zazay* rê kenê, dosteni nê, eskera dısmeneniya.

Dernege Dersimi kerdi federasyon, hama çî hêf ke, olvozê hewli aktif nêbi, meydan bi to, eve hilebazeni idara kote ra TIKKO ciun u PKK dest. Heya, wertê federasyonê Dersimi de taê dernege u olvozê estê ke, kamiya miletê *Zazay* rê wair vezinê, hama zêde aktif niyê. Cokao ke idara Federasyonê Dernegunê Dersimi ra taê mordemi *Çuru*, kamiya *Çuru* mudafa kenê hama,

kamiya mîletê Zazay red kenê, mîletê ma rê dîsmeneni kenê. Hem ki verva karê Zaza TV vezînê.

Na durîm ra gore bêli beno ke, Dêrsîm ma rê namê kamiya miliye nêbeno.

Mîlêto ke kamiya ho miliye naskerde, seweta serbestiya ho lez kerd, rozê yena ke, u mîlet haqa ho cêno. Qûru ki kamiya ho sero lez kerd. Amêne aqîlê kami ke, Amerika sona kuna Îraq, Qûri sayia dine de bedava benê wairê dewlete!

Yê ma ki heniyo. Fızıl u inkarciyê ke biyê şüane u xızmekekarê Tırkun u Qûru, biyê dîsmenê mîletê ho, se vanê vazê. Sîma ho sas mekerê, metersê: eve namunê zon u mîlet u welatê ho, ho nas kerê! Eve senê zurun u cambazeni u hilebazeni vîreniya sîma bîrnenê ki, fîrsat cî medê.

Ma seweta serbestiya zon u kultur u mîlet u welatê ho sero bigureime. Toxîm ke est hêga, zîl dano, beno kêwe. Mordemi ke karê kerd, dost beno sa, dîsmên beno ko.

Ne rozi qedînê, ne ki lezê demokrasi qedino. Tırkiya de lezê demokrasi, heni oseno ke, hona xelê devam keno.

Rozê yena ke, mîletê maê Zazay lezê demokrasi de, ho eve partiya ho temsil keno. Zon u mîletê Zazay anayasa de resmi nasbeno. Rozê beno ke: televey mektevu de eve zonê ma Zazaki dinê wendene; radon u televizyon de eve zonê ma Zazaki yayin beno. Sertê ho ke tamam bê, mîletê Zazay, rozê beno wairê otonomi, hokmatê ho nano ro.

Peyniya qesey kerdena ho de, seweta gosedariye sîma ra van:

Berx u dar bê, wes u war bê.